

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DOXARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEXMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extrauger, 5

LA VIDA PRÁCTICA

En manigas de camisa,
un terrat hont l' ayre hi corre

y un traguèt d' aygua ben fresca,
¡aquesta es la millor torre!

BRUNET

CRÓNICA

Las huelgas ó las vagas, com s' ha de dir parlant en bon catalá, han pres entre nosaltres caràcter endémich. Son tan características, tan especia's y 's repeteixen ab tanta freqüència com las febres de Barcelona, nom ab que han sigut batejadas per alguns tractadistas extrangers, aqueixas febres consuntivas que acaban casi sempre ab la vida del pacient, y de las quals suposan que la nostra ciutat n' ha sigut exportadora.

Típicas y características son també aquí las vagas del treball.

Generalment tenen son origen en la carestia de tots els elements necessaris á la vida, qu' engendra 'l disgust, el malestar y en últim extrém la desesperació dels que no comptan ab altre medi de viure que 'l seu esforç corporal. Aquest disgust, aquest malestar, aquesta desesperació s' avivan ab el contacte, sent en certa manera contagiosos. Y passen ab una gran facilitat de uns estaments als altres, succehint ab las vagas com ab las cireras: se tira d' una y 'n segueixen varias.

Cada vaga té un objectiu distint.

Aquests se proposan emanciparse de la tutela

dels principals, que per tenir als treballadors més segurs havían montat un Montepío de protecció. Ab l' excusa de auxiliariarlos en cassos d' enfermetat feyan la tría, y pel que no era del Montepío no hi havia feyna. Sant Joan, ó qualsevol altre sant erigit en patró del Montepío, aguantava la capa. Els que no están per admetre certa classe de tuteladas interessadas s' agrupan independentment, y quan logran preponderar s' imposan y fan la lley no admetent á treballar ab ells á cap dels que pertanyin al Montepío dels patrons.

Sobre aquesta rivalitat y barrejants'hi la qüestió de si 'ls cornetas que senyalan l' hora de comensar y de acabar la jornada, deuen ser dels principals ó de la societat obrera, s' arma la vaga y 's paralisan ó 's dificultan las operacions de la carga y descarga del Port, de las quals depén en una gran part la vida econòmica de Barcelona.

Altres estaments, pel seu costat, reclaman un petit augment de jornal ó una petita rebaixa en las horas de treball.

Alguns altres, l' uniformitat de la feyna y la supressió en absolut del treball á preu fet.

Y molts dels que plegan posan en apuros á altres oficis relacionats ab el seu, perque la vida del treball es una cadena.

S' engendra una gran perturbació... Y ab ella venen las horas de febre y de deliri.

AL CAMP

—Hi ha que obehir els ditxos. *¡Pel Juny la fals al puny! Donchs Pel Juliol... guardewos del sol*

Els patrons voldrían un govern fort que agafés á tort y á dret, que al que fes discursos li possessin una mordassa, que al que no volgués treballar li fessin anar á garrotadas, perque sense treball no hi ha negoci, no hi ha ganancias, no hi ha comoditats, no hi ha res. En sos moments d' exasperació fins anyoran l' época còmoda de l' esclavitut. Els romans ho entenian—pensan sense fixarse en que 'ls progenitors de molts patrons de avuy, en temps dels romans eran esclaus.

Els obrers, per la seva part, creuen que 'l capital que ab el suor agé s' engreixa abusa del treball; y en cada capitalista, en cada patró veuen un enemic. Tot lo que posseheixen—pensan—es nostre: sense 'ls nostres afanys tan mal recompensats no existiria la riquesa. Y comensan á somiar en uns temps impossibles, en que tot ha de ser de tots, en que l' igualtat ha de regir la condició social humana, á despit de la lley de la naturalesa que ha fet á tots els homes desiguals en las sevas aptitute, en las sevas necessitats, fins en els seus gustos.

El desitj de una igualtat absoluta pugna ab las imposicions de una realitat cruel é incontrastable. Es impossible realisar la ilusió generosa que 's forja la ment humans, mentres no hi haja medi de fer á tots els homes absolutament iguals. Pero en aquest cas ja no serian homes, serian autómataes.

Possible es, á la llum de aquests ideals utòpics, anar avansant pel camí de una major equitat en la distribució de la riquesa, de una millora positiva en la fruició de tots els goigs de la vida, materials, morals é intellectuals. Aquest ha de ser l' objectiu sagrat dels pensadors moderns. Ja que no sigui possible ni la llibertat absoluta, cohibida pels debers socials, ni l' absoluta igualtat que s' estrella sempre en la desigualtat de condicions dels homes, que ho sigui quan menos en el major grau assequible, la fraternitat entre la gran familia humana.

Fraternitat, solidaritat, amor... ¿Tant difícil es estimarse 'ls uns als altres? ¿Es per ventura més amarch l' amor que l' odi?

Precisament l' espectacle dolorós de certs succes-

BON CONSELL

sos derivats de la lluyta social, de aqueixas diferencias cada dia més envenenadas entre patrons y obrers, de aqueixa guerra sense quartel entre 'ls dos agents actius de la producció y de la riquesa, sembla allunyar cada dia més l'esperansa de la concordia basada en l'amor y en la justícia.

Arriba á tal grau la perturbació engendrada per l'apassionament de la lluyta, que no sembla sino que 'ls homes acabin per renunciar á la condició de tals, pera convertirse en feras. La dura lley de la forsa es la que impera. El *struggle for life* s'erigeix en l'única norma dels uns y dels altres.

Tribut li pagan els patrons, refugint de vegadas tota mena de intel·ligencia, girant l'espatlla desdenyosos á tota solució de arreglo, buscant ab preferencia l'apoyo de la forsa pública, confiant la salvaguardia dels seus interessos y de la seva tossuderia en sortir vencedors en el seu empenyo al mauser providencial.

Tribut també 'ls mateixos obrers, imposant molts cops la vaga als que no la volen, atropellant als que desitjan treballar, y fent de la decantada solidaritat obrera un mito y un escarni.

A Barcelona ho acabém de veure. En vaga 'ls obrers de l'art de construcció y en vaga simultàneament els descarregadors del port, molts dels primers varen anar á ocupar els llochs que 'ls últims havian deixat vacants, passant sense inconvenient de lo blanch á lo negre, de la pols de la cals y 'l guix, á la polsina del carbó de pedra. ¿Ahónt es aquí la solidaritat, ahónt la bona correspondencia entre 'ls fills del treball?

Y ja no es sols l'odi entre 'l patró y l' obrer, el

—Senyor Cases, no bade V. y ojo con las camas. Hoy ya he vist lo menos diez gossos mordiendo á la chent.

qu' en aquests cassos se desferma, sino 'l més terrible y repugnant del obrer contra l' obrer.

Dias enrera era curat á la casa de socorro un infelís ab las tripas fora. Donava pietat, feya venir las llágrimas als ulls, sentirli dir:—Jo m' he posat á treballar pera donar pá als meus fills que s' estavan morint de fam!

Dilluns passá per la Rambla l' enterro de un obrer, de un esquirol, que pagá ab la vida 'l crim de treballar.

Els esquirols! Com á traidors els tractan els obrers vaguistas. Veuhen en ells als perturbadors dels seus plans, y als que tal vegada ocuparán en definitiva els llochs qu' ells tenian. Perque totas las vagas, fins quan se resolen, deixan una qua llarga, llarguíssima de disgustos y contrarietats. Uns obrers las han sostingudas, per punt ó per millorar la seva sort, y altres obrers, els esquirols, se 'n aprofitan.

Cada vegada que sobrevé una perturbació de treball, la miseria 'ls treu de la seva terra, y per centenars, per milers acuden á Barcelona. De aquí ja no se'n mouhen més. Y un cop restablerta la normalitat constituheixen un sobrepui de brassos, aquí ahont els brassos sobran, motivant el disgust y las penalitats, causa de las vagas. Novas feixinas afegidas al foch de la discordia.

En tot aixó Barcelona es qui més ne sofreix.

Per amor á la ciutat ¿no podrian uns y altres abdicar de las sevas passions, ofegar las sevas rancunias, buscant en la reflexió serena y en l' estudi, una bona solució de pau y de concordia? ¿No podrian uns y altres fer el sacrifici del seu amor propi, en els altars dels sentiments humanitaris?

P. DEL O.

TRANVIAS Y FUMADORS

L' aparició del estiu, ab totas las sevas naturals conseqüencias, ha posat sobre 'l tapete una qüestió de dret que convé que com més

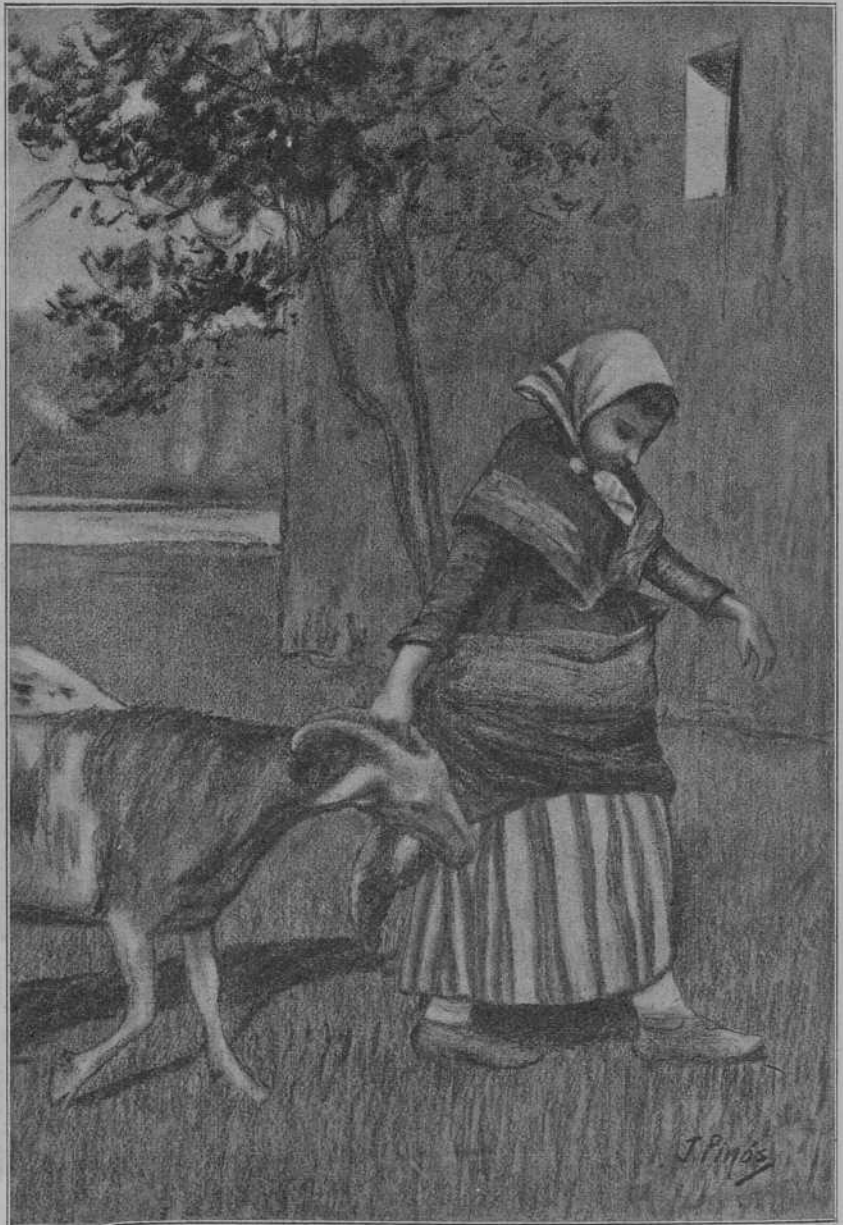
aviat millor sigui resolta, si 's vol evitar un día de luto á aquesta morigerada capital.

Sembla que l' ordre donada pel exarcalde Monegal, de fugitiva memoria, referent á qu' en el interior dels tranvías no 's pot fumar, continúa en peu, ó al menos aixís ho deixan entendre uns anònims avisos fixats en la majoria dels cotxes.

Si efectivament es cert que 'l *Se prohibe fumar* va de serio, ¿quí l' ha confirmada aquesta ordre? ¿Quí ha determinat posarla en vigor?

¿El senyor Boladeres?... ¡Ah! El senyor Boladeres no pot ser. Per gran que sigui la seva ignorancia en materia de dret municipal y per distret que visqui

NOTAS CATALANAS

La pubilleta.

ab el llo del honor y l' infundi del derribo de Montjuich, es impossible que l' actual arcalde no sábiga que la seva missió no es reformar ni alterar las Ordenansas municipals, sinó ferlas cumplir.

Y respecte á aquest punt, las nostras Ordenansas son ben explícitas. «Queda prohibido—diuben en l' article 472—fumar en el interior de los tranvías, salvo que fueren abiertos.»

¿Son oberts els tranvías que actualment circulan ab els vidres abaixats y las portas badadas? ¿Sí? Donchs, la lley es la lley: els fumadors están en el perfectíssim dret de fumarhi, y l' arcalde, primer que ningú, vé obligat á exigir el cumpliment del citat article 472. Per xó es arcalde.

¿No es el senyor Boladeres el que ha dictat aquesta ilegal disposició que priva als fumadors d' exercir el seu legítim dret? ¿No? Llavors ¿quí es?

No pot ser altre que 'l gerent de la Companyia, mister Schultz.

En aquest cas, la qüestió varia completament d' aspecte; pero 'l conflicte «gueix en pen.

Emanant el *Se prohibe fumar* de la Direcció, mister Schultz está en el seu dret. Amo com es del tranvía, pot fer en ell lo que vulgui. Si aixís li passa per la barretina, fins pot prohibir que dintre dels cotxes s' enrahoni, 's llegeixi, 's respiri. Aixó sí; es indispensable que préviament ho avisi al públich á fi de que aquést, enterat de las referidas prohibicions, prengui la sabia precaució de no pujar als seus carruatjes y fassi 'l camí á pata, que diguin lo que vulguin, es el més sá y higiénich que 's coneix.

Pero, una vegada publicat l' avis, la més elemental prudencia aconsella qu' en el cumpliment de las ordres donadas hi haji la formalitat deguda. Quan s' es absurdo y arbitrari, hi ha que serho á totas horas y en tots els cassos.

Perque lo que avuy passa ab el seu *Se prohibe fumar*, estimadíssim mister Schultz, es de lo més graciós que s' ha vist en el món dels tranvías.

No hi ha dos cobradores que opinin sobre aquest punt de la mateixa manera.

Puja vosté en un carruatje y, ficantse decididament á dintre, pregunta al conductor:

—¿Que ja 's pot fumar ara?

L' home arronsa las espatillas y contesta entre dents:

—Fassi lo que li sembli...

Puja en un altre cotxe y repeteix la proba.

—Suposo que ja 's deu poguer fumar...

—Essent obert com ho es tot, jo crech que sí.

S' enfila en un tercer vehícul y torna á la carga.

—¿Encare val aquest *Se prohibe*?

El cobrador somriu, sense contestarli, y, naturalment, vosté segueix fumant.

Pero, ¡ay, mister Schultz!, en el seu tranvía, com en la vinya del Senyor, hi ha de tot. Fins hi ha conductor, com per exemple el que sol anar en el cotxe número 65 de la creu roja, que tan bon punt s' adona de que vosté fuma, me l' emprén ab una escasés de modos bastant notable, participantli á crits que allí no 's pot fumar, y si vosté té l' atreviment de demanarli que li digui el per qué, fa parar el cotxe, crida á un municipal que, faltant, com de costum, al seu deber li dona la rahó, y vosté, qu' en altres carruatjes de la mateixa companyia y ab la tácita ó expressa aprobació del cobrador un' hora avans ha fumat, després de sufrir allí las tontas amonestacions del Xanxas y las furibundas miradas del conductor, no té més remey que alsarse y abandonar el cómodo asiento que acaba de pagar, pensant en la eterna inestabilitat de las cosas humanas, la deliciosa organizació de certas companyias y la

GACETILLA ILUSTRADA

«L' arcalde acaba de ordenar que 's colouqui á la porta de la Casa de la Ciutat un cartell contenint els noms dels industrials que venen sustancias alimenticias adulteradas.»

—Vacha, ya he acabado la tinta. ¡Decheuvs de haver de poner tants noms!...

A LA VORA DEL MAR

—¿Cóm está l' aygua?
—¡Magnífica!
—¿No es massa freda?
—¡Criatura!
Figueus' hi, y entre 'l sol y ella,
en quatre ó sis minuts, ¡cuytas!

immensa inutilitat d' aquest llibrot que 's titula Ordenansas municipals.

Per fiema que com á bon inglés gastí, ja comprén vosté, mister Schultz, que aixó no pot anar. Dongui en hora bona als seus cobradors las instruccions que vosté vulgui; pero dongui á tots las mateixas.

Aixó de que al cotxe tal se pugui fumar, y al cotxe qual també y al cotxe 65 l' expulsin á un hom del assiento ab el concurs de la forsa armada, per la senzilla rahó d' atrapar-lo ab el puro á la boca, permetim que li digui, es capás de fer tornar tarumba á qualsevol.

Y en quant al senyor Boladeres, si té la bondat de repassar el tantas vegadas citat article 472, sería molt convenient que, á més de fer-lo cumplir, ordenés als municipals qu' en lo successiu s' abstinguin de ficar els pús á la galleda, molestant al públich sense solta ni volta.

¿Quí 'ls fa enredar á aquests modestos guerreros en assumptos que no están al seu alcans? ¿Cóm poden ells interpretar ni fer cumplir las Ordenansas municipals, si no saben lo que diuen, ni las han vistas may, ni encare que las vejessin arribarian á enténdrelas?...

El seu ideal ¿no es passejarse y cobrar?

Passéjense, donchs, y cobrin; pero callin, ¡callin y búsqinsela per la ombra, que ara es el gran temps!

A. MARCH

NOCTURN

L' estel bellíssim del cap-vespre, amor,
resplendent ens aguayta,
brindant-nos á fruhir de la quietut
d' aquesta nit callada.

Fruhim-lo alegrement aquest repós
de la Natura mare,
sota l' ombra plascent del emparrat,
joyell de ta morada.

Els blanchs rahims serán, ma dolsa amor,
els missatjers sens' alas,
que dels meus han de dur als llabis teus,
tot el foch de mon ánima.

Y quan adelarar panteji 'l pit
ab xardorosas ánsias,
trencará un béu sublim ab sa remor,
l' august silenci de la nit callada.

JOAN OLIVA BRIDGMAN

CATÁSTROFE

L' oncle al nebot (per correu):

«Acceptant la teva amable invitació, sortiré demá en el primer tren, pera tenir el gust de venir á passar tres ó quatre días en la teva companyia.»

El nebot, que acaba de llegir en el diari la relació detallada de la hecatombe de Ceniceró:

—Molt bé, que vingui. ¡Hi ha al món unas casualitats tan estupendas!... ¿Quí 'm diu que lo que ha succehit á Logronyo no pot succehir aquí? ¿Per qué no? Precisament ahir, parlant d' aixó, un empleat de la Companyia 'm deya que si aquest tros de via no está com la que passa sobre 'l pont del Najerilla, poch se 'n hi falta... (Rihent diabólicament.) Sería graciós que ara, al venir l' oncle, 's repetís lo d' allá dalt... Un oncle vell, rich, que may vol acabar de morir-se y que no té altre hereu que jo... En fi... (S queda serio y pensatiu.)

L' endemá, á l' hora que 'l tren ha de passar per l' estació, el nebot se passeja pel andén.

Peró 'l tren no vé.

—Deu dur una mica de retrás—diu el mosso, contentant á una pregunta del nebot.

Toca la una, tocan dos quarts de dugas... El retrás comensa ja á ser alarmant. En el despaiç del jefe d' estació s' hi observa més moviment que de costum...

El nebot s' hi acosta.

—¿Succeheix alguna cosa de particular?

—Y grossa. El tren ascendent ha descarrilat.

—¿El que venia cap aquí?

—Sí, senyor; el de Barcelona. Ara 'ns ho acaban de dir per telégrafo.

Al pobre nebot el cor li fá un salt. ¿S' haurán realiat las sevas macabras esperansas?...

—¿Ahónt ha sigut el descarrilament?

—No gayre lluny d' aquí. Al pont de las Falgueras.

—Y... escolti... (El nebot no sab cóm formular la pregunta que li formigueja pels llabis.) ¿No se sab si hi ha hagut desgracias?

—Numerosas. Las primeras impresions son de que no s' ha escapat ni un sol passatger.

—¡Ave María Puríssima!... Hi corro!...

Vía avall, ple d' ansietat malsana, el nebot vola cap al lloch de la catástrofe.

El tren está derrumbat á un costat de la línea, y

à l'altre els empleats de la companyia hi van col·locant els cadavres que retiran d'entre 'ls cotxes destrossats...

L'oncle no s'hi veu, però això no vol dir res: estarà entre 'ls ferits ó no haurà sigut encare arrencat de la pila monstruosa que formen las desferres del tren.

—Aquests son tots els morts?—pregunta 'l nebot procurant dissimular la tempestat d'impaciencia que agita la seva ànima.

—Tots.

—¿Y 'ls ferits?... ¿No heu vist si entre ells hi ha un senyor d'edat, que porta unas patillas molt llargues y molt blanques?

—No: no hi ha més que dugas donas y un minyó de vint ó vinticinch anys...—

¿Cóm s'explica alló? ¡Quí sab! Potser els empleats de la companyia no saben lo que 's diuen... Ademés, al fons del barranch encare hi ha un cotxe que no ha sigut registrat... Esperém y confiém...

Aquell mateix vespre, avans de sopar, reb una carta. Es del oncle.

«No arribaré fins demà. Dispensam, m'ha escapat el tren. Ho sento moltíssim.»

El nebo, suca la ploma y contesta nerviosament al seu oncle:

«Si vosté ho sent, més ho sento jo.»

Però, serenantse poch á poch, estripa la carta en petits bossins.

Hi ha cosas que 's pensan, però no 's diuen.

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

SOTA LA PARRA, per C. Gumá. Aquesta vegada el popular escriptor, tan coregut com á narrador inimitable y xispejant pintor de costums, l'ha donada per cantar, y en bona fe 'ls asseguro que ho fa ab un garbo extraordinari.

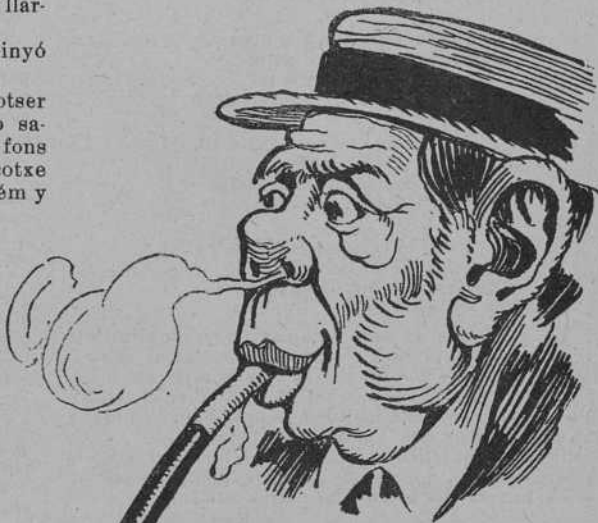
«Qui canta sos mals espanta»—sembla que s'ha dit l'autor al contemplar,

no 'ls mals seus, perquè crech que no 'n té cap, sinó 'ls del poble, qu'ell mira com á propis;—y empunyant alegrement la guitarra s'ha assentats sota la parra que ombreja l'ample portal de la seva imaginació fecunda, y allà van cantars dedicats á tot y á tothom; cantars frescos, originals, inspirats, plens els uns de sentiment, saturats els altres de gracia infinita, y tots vibrants, justos, rodons, com sortits d'un pit sá y robust y llençats per una boca que d'fu tranquila y serenament lo que vol sense aturarse per res.

LAS MOSCAS Y LA PIPA

6

EL GÉNESSIS D'UNA IDEA

tos, rodons, com sortits d'un pit sá y robust y llençats per una boca que d'fu tranquila y serenament lo que vol sense aturarse per res.

Els coneixedors del género saben lo difícil qu'es produhir un aplech de cantars que siguin nó insípida palla rimada, sinó gra ple y nutritiu, dotat d'aquella sustancia que

satisfá á un temps el paladar y la inteligencia.

Pochs son, en efecte, els autors que posseheixen l'art exquisit de tancar en els estrets límits d'un cantar un pensament que diluít ab destresa podria arribar á adquirir grans proporcions.

Que en Gumá 'l té aquest art, clarament ho demostra el seu tomet *Sota la parra*, enfilall de notas tan ben sentidas com hábilment expressadas y de las quals constitueix un dels principals atractius la naturalitat ab que l'autor las llença al ayre, per agudas que siguin, sense esfors ni afectació de cap mena.

¿Volen sentirne alguna d'aquestas notas? Alitzar copias que, girant planas, me venen primer á la vista.

«La senyora, de visitas;
el senyó, al café xerrant;
la criada, sola á casa...
¡Qué bé anirá aixó, germans!»

«Ens trobém al peu del marge,
ella 'm dú pa y llangonissa,
ens fiquém per entre 'ls ceps,
y... ¡alló sí qu' es una vinya!»

Els capelláns del meu poble
fan lo mateix que 'ls burots;
untantlos bé, son capassos
de deixarho passar tot.

L'astucia y la bona fe
se 'n van aná á pescó á mitjas:
l'astucia 's va quedá 'l llus;
la bona fe, la sardina.

D'aixó diuen que 'n va neixre el pensament del famós exercici titulat *Círcul de la Mort*.

Desde dalt de la montanya,
iqué petits als homes veig!
Baixo al pla, 'm poso á tractarlos,
y encare 'ls hi trobo més.

*
¿Ton pare tan extranyot
y no obstant tú tan remaca?...
¿Sabs, minyona, que no sé
qué me 'n pensi de ta mare?

*
Del palau de l' Honradés
vaig aná á trucá á la porta,
y una vehina 'm va dir:
—No truqui; tothom es fora.

*
Desde 'l día que á la boca
vares ferm'hi aquell petó,
¿creurás que no menjo res
que no hi trobi un punt de dol?

*
Ja ho veig que vas ben vestit,
pero en cambi també sé
que per dar ganancia al sastre
deixas de darne al forner.

*
Prens el carrer dels Modestos,
trecas pel del Sacrifici,
tombas pel de l' Honradés...
y surts devant del Hospici. >

Y... prou; que de seguir copiant, reproduhiria tota la colecció, y ni l' espay m' ho permet, ni al autor li convé, ni vostés voldrán deixar de saborejar els inspirats cantars de *Sota la parra* llegint ab calma el nou llibre, que per cert está molt ben imprés á dugas tintas y ab una pulcritud que 'l fa doblement simpátich.

Sincerament felicito al amic C. Gumá per aquesta producció que, á pesar de las sevas modestas pretensions, fa verdader honor á las lletas catalanas.

RATA SABIA

A CAU D' ORELLA

—Acóstat... més... així... ¿veus?...
ningú trencará aquests llassos!...
¡aixís... lligada ab mos brassos!...
mos llabis besant els teus...

Ara escolta...

¡T' ho prens rihent!...

¡T' ho juro?... No dich mentidas...

¿Sí ó no?

—¡No! perque tú olvidas
que primé es el casament.

J. MORET DE GRACIA

TÍVOLI

Aquell viatge bufo dels *Sobrinos del Capitán Grant* no cansa may al públich bonatxó aficionat á passar l' estona divertida. Aixís es que com á obra de recurs es de las que van bé, portant gent al teatro.

Ab ella y *El juramento*, que ha servit pera 'l debut de la tiple Concepció Huguet (una tocaya de la Josefina), hi ha hagut lleure pera preparar el desitjat estreno de l' ópera *La devoción de la Cruz*, anunciat pera la present senmana.

Ab lo qual queda dit, que si 's compleix la promesa feta, ne parlarém en lo próxim número.

NOVEDATS

Le due concienze de 'n G. Rovetta es un drama que tanca un propósit trascendental.

Presentar en acció 'ls móvils de dos conciencias en las quals se reflecta la manera de sentir y d' obrar de la humanitat: una conciencia lleal, noble, generosa, que 's mou á impulsos del deber, y un' altra conciencia acomodaticia, jesuítica, que 's regeix únicament pels estímuls de la conveniencia.

L' una y l' altra 's posan en pugna, y cada hú's queda ab la seva, si bé deixant en l' ánim del espectador l' impressió deguda, de aburrimment envers el casuista trapejista, hipócrita y malvat; d' admiració sincera envers el cor noble qu' esmena una falta comesa, y 's recrea ab la fruició de ser pare.

El drama es de mera exposició. No hi ha en ell conflicte dramátich, qu' emocioní, que interressi. L' autor pera desarrollarlo ha tingut necessitat de acudir á certs recursos, á certas coincidencias que semblan una mica agafadas pels cabells, á pesar de lo qual no ha lograt sortirse de una sola y única situació.

En cambi ha fet obra de mestre en la pintura de tipos. L' hipócrita professor de moral, atent sols á las apariencias y partidari resolt de que 'l ff justifica 'ls medis es una verdadera creació. Es també molt hermós el tipo de la dona enganyada, plena de resignació y delicadesa de sentiment.

¡Ah! si tota l' obra estigués á l' altura del acte primer, que 'n tindria de mérit! Pero en ell l' acció 's pot dir que queda agotada, y en Rovetta 's ha de defensar ab la dicció, ab la dicció únicament, esmaltant el diálech de bellasas de tota mena.

L' execució magistral, intatxable.

Difereixo de l' opinió de la major part dels periódichs que s' han ocupat de la comedia *Nozze borghese* de 'n Capus. Alguns hi han vist, fins tendencias melodramáticas.

Y es que no poden veure á un personatge agafar un' arma pera clavarse un tiro, sense cridar desseguida:—Melodrama! Melodrama!

No, senyors meus; per aixó no hi passo. En la vida real, desgraciadament, hi ha qui resolt determinats conflictes per medi del suicidi, y no obra al ferho com un personatge melodramátich, ni molt menos.

En Capus ha escrit una alta comedia, sólida, vigorosa, quals personatjes perfectament copiats del natural, ofereixen un relleu extraordinari. Son els burgesos traficants, que tractan y resolen las qüestions de amor com un negoci qualsevol. Serán tan abominables com vulguin pero son molt reals.

L' autor els presenta tals com s' ofereixen en la vida, ab veritat implacable. Y posa al costat d' ells, com una nota de contrast, pero sense rellevarla massa, com cosa de la vida, l' exemple de la bona noya enamorada de un jove pobre, que s' apresura á recullir á casa seva á la dona, á quí 'l seu germá, vil esclau dels diners, va enganyar; la recull á n' ella y al seu fill.

Obra escrita ab desenfado, ab despreci absolut dels convencionalismes teatrals, el seu desenllás deixa fret, als que mes que 'ls exemples reals de la vida, buscan en el teatro els fruytes de las habilidosas combinacions dels autors. Pero, nosaltres, fins en aquest desenllás hi trobém l' iniciació de una nova tendencia sincera y honrada, com es honrada y sincera sempre la veritat, per cruel que resulti.

Els burgesos de 'n Capus resolen el conflicte per medi de un casament, comprat ab diners: podrán ser felissos; pero inspirarán horror á tot cor noble. Tant gran es el talent d' evocació de 'n Capus, que la sétira resulta, per sí mateixa, sense que haja tingut necessitat de subratllarla.

D' obras com aquesta voldríam veure'n cada día, y sobre tot, interpretadas tan admirablement com ho fou per la companyia italiana. Cada actor de per sí, y tots junts en fan una estupenda creació plena de veritat, exuberant de vida.

CATALUNYA

Tot lo contrari de lo que acabém de manifestar respecte á la comedia de 'n Capus, pot aplicarse al drama d' Echegaray *Malas herencias*.

Shakespeare en son *Romeo y Julieta* vá tractar l' assumpto del amor contrariat per odís antichs de familia.

DUGAS OPINIONS

—¿La cervesa? Es potser lo qu' engreixa més al món.
—Jo tenia entés que lo qu' engreixava més era 'l ser arcalde una bona temporada.

Y l'obra del geni anglés, caldejada de passió y aromatisada de poesia, es definitiva.

El Sr. Echegaray mostra certa inclinació á acomodar-se á las modalitats del teatro modern, pero 's limita á ferho per lo que respecta á la forma. El dialèch no llampega: vol ser plá y llis. No obstant, cap el final recau en la manera antiga de son teatro. En lo tocant á la estructura del drama, á son caràcter y á son desenvolupament, se manté en plé convencionalisme. Els tipos son automàtics: els seus actes desentonan de la realitat de la vida. Tot lo que succeeix passa, no perque l'acció s'ho porti, sino perque l'autor vol. Per prudent que un home sigui no 's concebeix que pugua permetre, com ho permet D. Prudencio, que á casa seva passin aquells es cándols promoguts per personas extranyas á la seva familia.

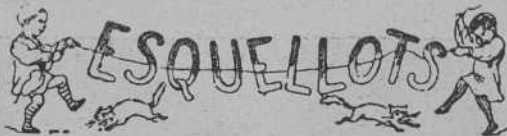
L'últim acte resulta *echegarayesch* pur, es á dir, efectista. Y es, si bé 's mira l'únic que s'aguanta y fins arriba á emocionar als amichs del género, entre 'ls quals no podem contarlos.

A nosaltres ens sembla, que dintre de las costums modernes y ab els medis legals que avuy poden utilisarse, ni 'l nebot de D. Marcial ni la germana de Roberto haurían de trobar obstacles serios en el seu amor y en el seu desitj de unirse en matrimoni. Y no obstant, el senyor Echegaray s' empenya en portar las cosas fins á un extrem de violència inconcebible, sols pera lograr l'imaginat efecte.

El caràcter especial de la dramática de aquest autor s'acomoda molt bé á las condicions especialíssimas de la Sra. Guerrero y del Sr. Diaz de Mendoza. Falsa y efectista l'obra, falsa y efectista l'interpretació.

Pero s'ha de reconeixer qu'emplearen en ella tot el carinyo de que son capassos.

N. N. N.

Diumenje s'efectuá 'l traslado dels restos mortals de Mossén Cinto Verdagner, al lloch de son descans definitiu, dintre de la roca que domina com centinella ferreny la Necrópolis de Montjuich.

Al siti més alt, el poeta més eminent.

•••

† Si al efectuarse la ceremonia hagués pogut veure á molts dels que allí més s'agitaven, se 'n hauria escruixit.

‡ Allí hi havia, en efecte, els qu' en vida més l'havían perseguit y calumniat; els que li feren apurar fins á las mares el càlzer del martiri; els que després de coronarlo d'espinas, l'insultaren ab els seus vituperis. No semblá sino que hi anessin, no per honrarlo, sino per persuadirse de qu' era ben mort.

Y en realitat, Mossén Cinto viu y viurá eternament en las regions de la gloria. Els morts, els veraders morts, son ells.

Y 'ls morts pitjors: morts de dintre: caminan y puden.

Mossén Cinto, á pesar de son caràcter angelical, els abrumava ab el seu despreci.

UN ESTRENO AL «ELDORADO»

Magnífich final del acte primer, vist desde la quarta fila de butacas.

través de Fransa, y per explicar las sevas impresi-
ons als lectors de *La Perdiu*.

Cedimli la paraula, qu' es pintoresch lo que
conta:

«Son las tres de la tarde, quan ens parém en un poble
a beure aygua fresca, de la que passava per un riu clar y
blau com el cel de casa. El poble no era gaire gran, però
'lloch era molt hermós. Miro la fulla de ruta y veig que
som a Lerroux. L'iglesia té duas punxas de pissarra atre-
vidíssimas, y las casas que vorejan el riu tenen molt
caràcter. Entrém en un café que porta el nom de «Café
du vrai Republicain». — ¿Per qué havéu posat aquet nom,
bon home —pregunto al amo.— Es potser en honor y recort
del diputat de casa nostra?—No 'l coneixém pera res—
ens contestá.—¿No saben que hi há á Espanya un fulano
que maneixa las cireras republicanas que's diu com el
vostre poble, Lerroux? ¿No ho sabéu y sou republicá?
Vaja deseuvos y esborreu el lletrero. L'home'm mirava
y els meus amichs reyan, mentres que'l cafeter va dirme
que se'n procuraria enterar pera no fer altre cop un re-
nunci d'aquesta classe. El nom de «Vrai republicain» el
va heredar de son pare.»

Aixó no vol dir res, ó significa senzillament, que
'ls Lerroux, lo mateix els pobles que 'ls homes, tots
son republicans, de noms y de fetes.

No son com certs corresponsals que 's diuen
Coll y haurían de dirse *Nas*.

Ja ha entrat en campanya el *Comité de defensa
social* que funciona baix la presidencia de Alejandro
Magno Pons. Ell hi posa 'ls quartos, y es just
que li concedeixin el cap de taula, per alló tan sapi-
gut: *El Conde que paga es el verdadero Conde*.

El primer acte del *Comité* ha sigut una exposició
al Allendesalazar felicitantlo pel seu projecte de re-
forma de la ensenyansa, tan favorable á las intru-

sións y als designis de las corporacións religiosas.

En ella diuhen els firmants:

«Respetable es el derecho que nos asiste para
educar á *nuestros hijos*, como garantido por las leyes
fundamentales del Estado, etc , etc.»

Nuestros hijos... ¡Y firman l' allocució un gran nú-
mero de capellans!

¿Capellans ab fills? No 'n volia saber d'altra!
Jesús, María, Joseph!

El Sr. Boladeres ha telegrafiat al arcalde de Ma-
drit en nom de l' Ajuntament de Barcelona, agra-
hintli la bona rebuda qu' ha dispensat als nostres
regidors.

Me sembla Sr. Boladeres qu' aixó es fer massa
bolados. Rebre be, avuy, en els nostres días, que
fins se fa gasto d'urbanitat ab un enemich, no te-
res de particular y es indispensable á tota persona
ben educada. Net y clar: ó creu V. que te molt mérit
qu' una autoritat tingui modos ó be 's temia que 'ls
de Madrid els tinguessin als talons.

Corre'l rumor de que s' ha torsat el pal de la
bandera de l' Unió Catalanista.

Crech qu' aixó es degut al feix d' indulgencias
que hi carregá 'l cardenal Cassanyas.

Ves qui 'ls feya enredar. Las donas sempre por-
tan qua.

El *Museo diocesá* de Vich ha sigut objecte de un
robo, desapareixent un gran número d' exemplars
de considerable valor material y artístich.

Se tracta, donchs, de uns lladres molt inteligents
en arqueología.

Lo que no 's com-
prén, es que sabent
tant, pujessin per la pa-
ret llisa, fins arribar á
un según pis, per qual
balcó s' introduhiren en
el Museo, rompent un
vidre. Ni que fossin
dragóns ó sargantanas.

¿No podria ser que
'ls lladres ja siguessin
dintre, y qu' en loch de
pujar pel balcó, hi bai-
xessin? ¿No podria ser
també que las senyals
en el balcó y en la paret
observadas las hi ha-
guessin fetas pera des-
pistar?

Vels'hi aquí un pa-
rell de preguntas que,
sense tenir res de flo-
sóficas, son dignas de
preocupar al bisbe vi-
gatá que tanta fama té
de saberut.

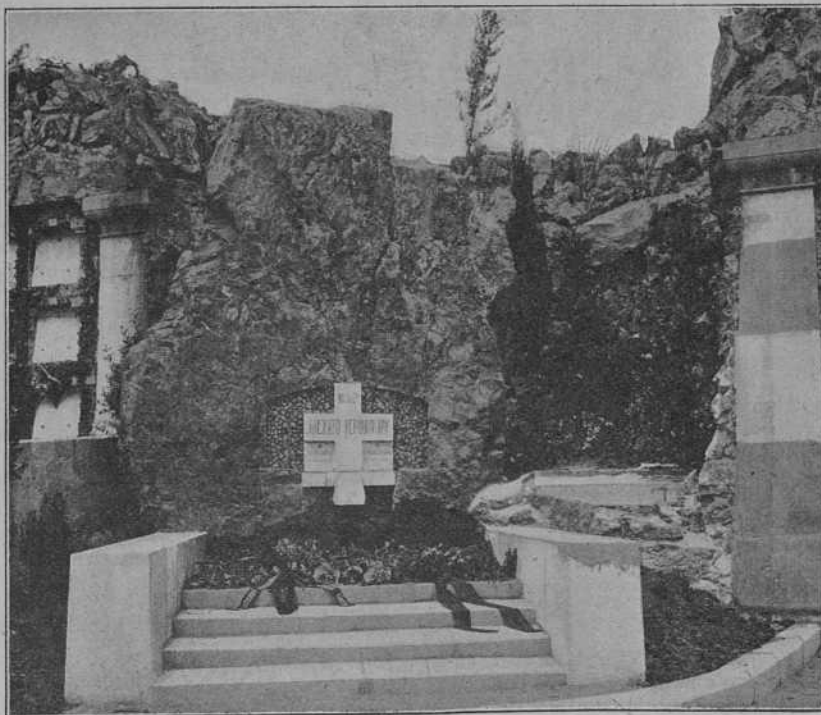
Alsa aquí ¡barrini, se-
nyor Canóns!

En la Borsa:

—En Roig, com está
d' interessos? M' ho po-
drías dir?

—No ho sé... Ell prou
la brilla; pero com que
'l tráfeh bursátil es tan
insegur...!

CEMENTIRI NOU SEPULTURA DEFINITIVA DE MOSSEN CINTO

Tomba oberta en la roca viva, ahont desde 'l passat diumenge descansan els restos
del immortal poeta catalá.

¡DITXÓS TRANVÍA!

—¿Car y ab mes prohibicions qu' en temps de l' Inquisició? L' ase 'm flich si hi pujo.

—Bé; pero ¿no sabs si ha posat alguna cosa de costat?

—Ah, en quan á aixó sí: 'ls escrúpuls.

Á UNA PLANXADORA

Escayenta planxadora;
la d' ulls blaus y cabell ros;
la de cos prim y graciós;
la del meu cor robadora:
escóltam be sens' temor
y sentirás, tot seguit,
la veu que surt del meu pit,
qu' es la veu del meu amor.

Ets aixerida y bufona,
y qui 't veji caminá
contemplante ab goig dirá,
que tens mes sal que Cardona.

A mes de tenir tant brillo,
ets amable y carinyosa
y, per mí, molt mes hermosa,
que una Verje de Murillo.

Per modesta ningú 't guanya,
y t' he vist, moltes vegadas,
honrar las bonas vetlladas,
que sovint dona *La canya*.

Allí 't contemplo, per sort,
sens' parlar-te poch ni massa,
per por de que una carbassa
me deixi aixafat y mort.

Mes, per fi, sens' fer brometas,
sentant plassa d' atrevit,
ab molt gust m' he decidit
á ferte aquestas quartetas.

Y encar' que no sé si 'm vols,
tens de saber, planxadora,
que del amor que 'm devora
ellas son sombra tan sols.

Pe 'ls *Segadors* may m' hi alsat
y sentirlos no voldria;
mes tos cauts jo sentiria
á peu dret y agenollat.

Tas cansóns de cor jo sé,
y m' encisas y m' encantas
quan passo prop teu y cantas
L' Anyorament de 'n Clavé.

De tant per tú fe 'ls gegants,
m' aprimo com una manxa,
y voldria ser ta planxa
per trobar-me entre tas mans.

Si tú 't casavas ab mí,
de penas lliure 'm veuria.
¡Per véuret tan sols, faria...
cinquanta horas de camí!

Mes fumador no puch ser;
pro si sé que aixó t molesta,
fumaré sols á la festa
un cigarret de paper.

Soch un xicot molt formal,
que no he ballat ab ningú;
mes, per pogué ballá' ab tú,
ja ballo á casa en Nadal.

Y 'm diu aquest bon senyó',
que tant de ballar sabré,
que al últim fins ballaré
en la punta d' un punxó.

De tú 'm vaig á despedir;
pro mentres d' amor pateixo
y trist de tú 'm despedeixo,
ab reserva t' haig de dir:
qu' es tan dolc el teu parlar

SUICIDI FRUSTRAT

—¿Quí 's tira dalt-à-baix del balcó, tenint al davant aquesta xarxa de fils elèctrics?

LLOCH TRANQUIL

—Seyém aquí, que no hi deuen passar automòvils.

y ets ¡ay! tan encisadora,
que, per tú, fins planxadora,
¡jo 'm deixaria planxar!

FRANCISCO LLENAS

XARADAS

Quarta-quinta; varen dir-me
que ara 't fas ab un xicot
que crech qu' es llauné del Clot...
donchs preparat á sentir-me.

Fes memoria d' aquells días
que jo t' anava al darrera;
de ma confessió primera,
y d' altres mil ximplerfas.

Recorda que en un moment
vaig jurar, foll de plahers,
que 't faria ma *quart-terç*
dantme tú el consentiment.

Recorda 'l istiu passat
els mils castells que forjavam
quan del porvenir parlavam,
donchs be, tot, ¡tot s' ha acabat!

Perque á més de sé informal
al jurament que 'm tens fet
m' ha deixat poch satisfet
que gastis tant en *total*.

També 'l cutis portas plé,
perque 't fassi molt mes guapa,
de farina una gran capa
que no t' hi está pas gens bé.

Y no sé en que consisteix
un cambi tan radical;
avants ningú 'n deya mal
y ara la gent t' aborreix.

Avants erats mes feynera,
á la cara re 't posavas
y sols á la festa anavas
cap á ferte *hu-dos-tercera*.

Ara t' has tornat xerrayre,
vanitosa, presumida,
ab els modos hi ets renyida
y de moral no 'n tens gayre.

Dos quint el dret! ¡Cásat prompte,
donchs si 'l llauné es ff de nas
y olora tot lo que fas...
pot deixart' sens darten compte.

SENS-MÁCULA

CONVERSA

—Que ja n' está enterat, pare.

—¿De qué?

—No ho sab; donchs hi ha l' oncle.

—¿Quin, el Fruytós?

—No home; el que ara l' hi he dit.

ESTEVET DE VILANOVA

GEROGLÍFICH

×

MO MO
CASALÍ
ST
II

JOSEPH GORINA ROCA

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

* AL SOL * AL SOL * AL SOL * AL SOL * AL SOL * AL SOL *

AL SOL * AL SOL * AL SOL * AL SOL * AL SOL * AL SOL

Obra nueva

AL SOL

NOVELA CANARIA

POR

ANGEL GUERRA

Tomo 87 de la **COLECCION DIAMANTE**

— Precio 2 reales —

AL SOL * AL SOL * AL SOL * AL SOL * AL SOL * AL SOL

* AL SOL * AL SOL * AL SOL * AL SOL * AL SOL * AL SOL *

RUIZ-ZORRILLA

DESDE SU EXPULSIÓN DE ESPAÑA HASTA SU MUERTE

Recuerdos políticos de E. PRIETO Y VILLARREAL

Un tomo, Ptas. 3.

¿COMPETENCIA Ó SOLIDARIDAD? POR J. PRAT Ptas. 1

Resumen Bibliográfico NÚMERO 6 — JUNIO SE REPARTE GRATIS

Obra nova de C. GUMÁ

SOTA LA PARRA

Un tomo imprés á dos tintas, Preu 2 rals

COSAS DE ESPAÑA

POR

POMPEYO GENER

Ptas. 4

César Lombroso

EL ANTISEMITISMO

VERSIÓN ESPAÑOLA DE F. LOMBARDÍA

Un tomo, Ptas. 2

VILLA-VENUS

LA VIDA ALEGRE EN BIARRITZ

POR VICENTE SANCHIS

Un tomo en 8°, Ptas. 4

PRÓXIMAMENTE

MARIUCHA

POR

Benito Pérez Galdós

— Ptas. 2 —

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuu ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni Lopez, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d'extravios, si no 's remet ademés un ral pera certíficat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

TORNANT LA PILOTA

—Me l' ha clavada á la cara, Paquita.

—Jo soch aixís: quan n' haig de clavar una á algú, á la cara, á la cara!